

УМОВИ І ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ С. БАЛЕЯ В ДИТИНСТВІ

Вінтюк Ю.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті здійснена спроба реалізації підходу, що передбачає дослідження впливу умов і чинників, за яких відбувалося формування особистості С. Балей в дитинстві, для з'ясування їхнього можливого впливу на його розвиток у цей період. Здійснений огляд наукових публікацій за темою дослідження; для пошуку інформації, необхідної для її висвітлення. З'ясовані чинники, що обумовили процес формування особистості С. Балей в дитинстві. Наведена характеристика виявлених умов, що супроводжували проживання С. Балей в дитинстві та з'ясований їх можливий вплив на формування його особистості. Зроблені висновки з проведеної роботи і намічені перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Ключові слова: умови і чинники формування, процес становлення особистості, початкова школа в Галичині кінця ХІХ ст., особливості навчання.

Постановка проблеми. Дослідження життя і діяльності видатних науковців потребує ретельного вивчення процесу їхнього становлення, в якому важливе місце займає формування у дитячому віці. Однак за часту такі розвідки наражаються на значні труднощі, зумовлені тим, що з періоду дитинства про багатьох діячів минулого відомо обмаль даних, а це перешкоджає скласти доволі повне і достовірне уявлення про хід їхнього розвитку. Висловлене повною мірою стосується укладання біографії визначного українсько-польського вченого, академіка Степана Балей, однак такі відомості необхідні для з'ясування обставин його подальшого життя та діяльності. В даному випадку можливо лише дослідити умови і чинники формування особистості, за даними, які наявні. Для вивчення можливостей реалізації такого підходу до розгляду даної теми необхідно провести спеціальне дослідження.

Мета роботи: здійснити спробу реалізації підходу, що передбачає дослідження впливу умов і чинників, за яких відбувалося формування особистості С. Балей в дитинстві, для з'ясування їхнього можливого впливу на процес його становлення у цей період.

Завдання дослідження:

– здійснити огляд наукових публікацій за темою дослідження; знайти інформацію, необхідну для її різнобічного висвітлення;

– з'ясувати чинники, що обумовили процес формування особистості С. Балей в дитинстві;

– навести характеристику виявлених умов, що супроводжували проживання С. Балей в дитинстві та з'ясувати їх можливий вплив на формування його особистості;

– зробити висновки з проведеної роботи і намітити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Праць, присвячених висвітленню подій життя та діяльності визначного вченого, академіка Степана Балей знайдено не багато. Вивчення проблеми, що перебуває у центрі розгляду, було започатковане академіком М. М. Верніковим [1]. Інших публікацій, які б дозволили вирішити означену проблему, також обмаль, крім цього, у них вона не перебуває в центрі розгляду, хоча й містить важливу інформацію. Передусім необхідно відзначити праці науковців, які досліджують життя та діяльність С. Балей: О. Гончаренко [5], М. Подоляка [7], Н. Фаненштель [9], а також власні розвідки [2; 3]. Наведені дані дають змогу уточнити деякі факти й обставини життя та діяльності вченого, зокрема, у плані даного дослідження. Крім цього, низку необхідних даних можна знайти у джерелах, що повідомляють про умови проживання, а також навчання в школах у Галичині наприкінці ХІХ ст. [4; 6; 8; 10]. Відтворивши наявні умови, можна з високою вірогідністю

ттю спрогнозувати їхній вплив на процес формування особистості вченого у дитинстві.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Навіть при тому, що наукових досліджень подій життя і наукової діяльності С. Балея недостатньо, публікацій про умови його формування в дитинстві взагалі не виявлено. Оскільки саме становлення особистості в дитинстві має визначний вплив на все подальше життя людини, даний період становить значний інтерес для вивчення; що спонукає до проведення самостійного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про події з життя С. Балея в дитинстві дослідникам його біографії на сьогодні відомо вкрай мало, проте можна здійснити спробу з'ясувати чинники, які детермінували цей процес. Очевидно, що саме їхній вплив обумовив формування особистості майбутнього вченого; при цьому можна також припустити, що всі наявні для розвитку можливості були використані оптимальним чином. До таких чинників у найзагальнішому випадку відносять соціальні та родинні, які поділяють на матеріальні та духовні, а також особистісні та ін. До найважливіших з них, які передусім доцільно розглянути, слід віднести наступні: національні, регіональні, родинні та сімейні, індивідуальні, як окрему групу важливих чинників у даному випадку слід виокремити навчання в початковій школі. Отже, послідовно розглянемо чинники, що мали вплив на процес становлення особистості С. Балея у дитинстві.

1. *Національні (культура, релігія, традиції тощо).* Формування особистості С. Балея в дитинстві відбувалося у Галичині, наприкінці XIX ст., у межах українського національного середовища. За знайденим записом про його народження у метричній книзі, встановлено, що він був хрещений за греко-католицьким обрядом. Відомо також, що в зрілому віці він ідентифікував себе саме українцем [1, с. 23-24]. Розвиток особистості в даному середовищі, за наявності впливу українських національних традицій, національного виховання зокрема, неодноразово досліджувався, а тому можна з достатньою вірогідністю прослідкувати їхній вплив на процес становлення в даному випадку, а також передбачити можливий результат.

Сімейне життя українців традиційно супроводжувалося різноманітними обрядами та ритуалами, які в образно-символічній формі відтворювали найважливіші стадії розвитку родини в її життєвому циклі: створення сім'ї, народження дитини, її повноліття, сімейні ювілеї, смерть когось із членів родини; відповідно до природного циклу існування людини склався комплекс сімейної обрядовості [8, с. 23]. Всі традиції у певному етнічному середовищі мали яскраве національне забарвлення; причому найбільший вплив на формування підрастаючого покоління мало виховання – як цілеспрямована передача суспільного досвіду. Згідно з традиціями етнопедагогіки, батьки виховували у дітей повагу до старших, працелюбство, готували до подолання всеможливих життєвих труднощів, до участі у громадському житті, до шлюбу, навчали вмінню жити у злагоді й єдності з іншими людьми тощо. Переважно свій досвід наймолодшим передавали най-

старші члени родини, які займалися вихованням дітей, коли дорослі працювали, з раннього віку дітей долучали до посильної допомоги дорослим членам родини. Важливу роль у родинному вихованні того часу займала релігійна компонента, оскільки народні та релігійні традиції у той час були нероздільними. Релігійне виховання полягало у підготовці до релігійних свят і їхньому проведенні, дотриманні обрядів і традицій, про що відомо, зокрема, зі спогадів очевидців [6]. У вихованні релігійності допомогу батькам переважно надавали сільські священники.

2. *Регіональні (умови проживання в певному регіоні, місцевості та населеному пункті).* Відомо, що формування особистості С. Балея в дитинстві відбувалося у сільській місцевості, на тернопільщині, де в той час проживала сім'я Балеїв [1, с. 21]. В загальному умови проживання у сільській місцевості в Галичині тих часів відомі, інформацію про це можна знайти у відповідній літературі. Знаючи умови проживання, можна гіпотетично, з достатньою вірогідністю спрогнозувати і їхній вплив на формування особистості в дитячому віці. До побутових, доволі некомфортних умов проживання у сільській місцевості, необхідно додати також умови політичного та економічного гноблення, яких зазнавали українці Галичини у той час [2, с. 47]. Все це також впливало на формування особистості, в дитячому віці зокрема, і обумовлювало процес подальшого становлення.

Побутові умови проживання у селах Галичини того часу також загалом відомі. Зараз як будинки того часу, так і предмети побуту їхніх жителів можна побачити хіба що у музеях народної архітектури і побуту; сучасним людям вони видаються надто примітивними і нечисленними. Крім некомфортних умов, проживання в селі передбачало щоденну важку роботу з ведення натурального господарства, оскільки кожен житель села повинен був сам забезпечувати свою сім'ю усім необхідним. Практично у всіх випадках до роботи по господарству залучалися діти селян та інших сільських жителів, які змалечку надавали дорослим посильну допомогу: доглядали і пасли худобу, допомагали заготовляти сіно і дрова, збирали врожай у саду і на городі й т. д.

Вчителі сільських шкіл призначалися на посади за розподілом, який здійснювала Крайова шкільна рада у Львові, в залежності від потреби у них на місцях. Шкільні вчителі переважно отримували кімнату у приміщенні школи, або ж змушені були орендувати житло у сільських мешканців. Вони одержували заробітну плату, а також їм оплачували житло. Іноді сільська громада також виділяла їм земельну ділянку, на якій вони могли вести присадибне господарство. Безперечно, що діти вчителів також всіляко допомагали батькам у веденні домашнього господарства та в інших справах. У таких умовах зростає і Степан, відповідно, вони сформуливали у нього невибагливість, працелюбство, корисні практичні життєві вміння і навички, та інші необхідні у подальшому житті якості.

3. *Родинні та сімейні (виховання, стосунки в родині та сім'ї).* Встановлено, що С. Балея походив з учительської сім'ї [1, с. 21], тому, крім належного виховання, на формування його особистості у дитячому віці впливали також чинни-

ки, що зумовили в подальшому вибір ним певного роду діяльності. Можна припустити, що саме від батьків він одержав не лише інтерес до навчання у школі, але й до подальшого здобуття освіти, як гімназійної, так і згодом вищої, а також обрав собі сферу майбутньої діяльності. Хоча прямих доказів такого впливу наразі не виявлено, можна з достатньою вірогідністю припустити, що саме цілеспрямований вплив батьків визначив подальший вибір ним як сфери діяльності, так і життєвого шляху загалом.

Про родинні умови формування особистості С. Балея нам нічого не відомо, оскільки на сьогодні не знайдено інформації про його родичів, крім членів його сім'ї. Про сімейні умови відомо, що у сім'ї було четверо дітей: Степан мав старшу сестру Юзефу, молодшу Ольгу і брата Святослава, проте роки їхнього життя наразі не встановлено. У традиційних сім'ях того часу було заведено, що старші діти повинні були турбуватися про молодших, доглядати їх, особливо коли дорослі були зайняті щоденною працею. Ймовірно, діти були задіяні також до роботи по господарству, у полі, пасли власну або сусідську худобу та ін.; тобто змалечку були залучені до трудового виховання. Оскільки сім'я Балеїв була вчительською, можна з високою вірогідністю припустити, що старші діти допомагали молодшим у навчанні, перевіряли виконання домашніх завдань тощо. Не можна виключати, що у таких сім'ях традиційними були домашні читання вголос, особливо тривалими зимовими вечорами, розповіді дітям старших членів родини казок, билин, родинних переказів та всіляких життєвих історій. Ймовірно, ці умови формували відчуття родинної єдності та підтримки, взаємодопомоги, інтелігентність, практичність, а ще певну мотивацію та сферу інтересів тощо.

4. *Навчання в школі (умови та зміст навчання і виховання).* Безперечно, важливим чинником розвитку особистості у дитинстві, є навчання у школі. Що становила зі себе народна (початкова) школа наприкінці XIX ст., у часи навчання там С. Балея? С. Шах повідомляє з цього приводу, що народна школа в Галиччині була: 1) загально обов'язуюча, то є примусова, 2) симультантська (де всі предмети навчалися спільно, лише наука релігії відбувалась окремо після віровизнання), 3) коєдукаційна (хлопці і дівчата ходили разом), а в Східній Галиччині ще й 4) двомовна, то є українсько-польська або польсько-українська, відповідно до числа національного складу даної громади [10, с. 121]. Крім вказаних, були й інші особливості організації навчально-виховного процесу в тогочасних початкових школах Галиччини; послідовно розглянемо найважливіші з них, передусім стосовно навчання українських сільських дітей.

Початкові школи у Галиччині того часу були розраховані на 4-х річну програму, навчання в них було обов'язковим і безкоштовним. Предмети, які викладалися на той час у школах, відомі, як відбувався процес навчання, також з'ясовано. Виховання в школах у той час було доволі специфічним, зокрема, встановлено, що до учнів застосовувалися фізичні та інші покарання. Всі ці відомості, за умови їх ретельного вивчення і коректного висвітлення, допоможуть скласти уяв-

лення про можливий вплив педагогічного процесу в тогочасних школах на формування особистості учнів. Однак, щоб з'ясувати можливий вплив освіти у сільській початковій школі в Галиччині кінця XIX ст. на формування учнів, розглянемо умови і процес навчання детальніше.

У ті часи приймали до школи, як і тепер, з 6-ти або 7-ми річного віку. Коли саме дитина має йти до школи, визначали самі батьки, ні підготовки до школи, ні тим більше оцінки рівня готовності до навчання з боку освітнього закладу у ті часи не було. Як тільки було прийнято рішення про те, що дитину пора відправити до школи, збори тривали не довго: «Тоді мені купили табличку, рисік (грифель для писання по табличці; прим. авт.) і руду штурбацьку книжку «Буквар» і я пішов до школи» [4, с. 37]. Відомо, що С. Балея почав навчання у початковій школі з 6-ти річного віку, в с. Товстому (нині Гусятинського району) на Тернопільщині [2, с. 10-11] і пройшов курс навчання у 1891-1895 роках. Можливо, дана школа не була 4-х річною, а тому йому довелося завершити навчання у школі в Тернополі, однак доказів цьому наразі не знайдено.

Ставлення до навчання і у ті часи було різним. Переважно сільські діти неохоче ходили до школи: «Мені не раз дивно було, чому-то вони воліють залишатися вдома, пасти корови або гуси чи іншу худобу або їхати з батьками в поле на роботу. Мабуть, боялися тих «пац» або «стрип», яких ніколи не шкодував учитель для некмітливих або ледачих учнів. Паці зазвичай було бито лінійкою по пальцях, а по спині били таки буком. Мені ніколи не доводилося зазнавати цієї приємності, бо вчитель завжди мене хвалив і ставив на перше місце як приклад іншим. Тому я любив ходити до школи і сидів би так навіть цілий день» [4, с. 37]. Як зазначає очевидець, у той час в селі «...всі люди вважали, що вчитель існує для того, щоб бити дітей». Очевидно, Степан Балея змалечку належав до учнів, які любили ходити до школи і навчатися, а тому міг не боятися покарань.

Як відбувалося навчання в сільській школі у ті часи? Тут треба сказати кілька слів про організацію сільської школи, яка цілком відрізнялась від типу міських шкіл. По містах були 4-класні народні школи, або 7-класні т. зв. виділові школи. В обох типах кожен клас мав свого окремого вчителя і навчався окремо. Зате в селі були переважно однокласні школи, тобто такі, що мали одну шкільну навчальну залу, але навчались у ній діти всіх 4 народних класів під керівництвом одного вчителя. Одні класи розпочинали науку вранці, інші – пополудні, оскільки вранці навчались діти старші (тобто III і IV класи разом), а пополудні – перший та другий класи, також разом. Оскільки два класи навчались разом, учитель робив так, що одному давав т. зв. заняття, тобто письмову роботу, а іншому – заняття вголос. І так воно було вранці й пополудні [4, с. 37]. Так і сьогодні відбуваються заняття у сільських малокомплектних школах, однак тепер така ситуація є винятком, а тоді була поширеною і звичною.

Які предмети викладали тоді у початкових школах Галиччини, також вдалося встановити. Орієнтовні дані (за різні роки і з різних джерел):

1. Релігія – з I до IV класу, 1-5 год. на тиждень;

2. Українська мова – з I до IV класу, 3-4 год. на тиждень;
3. Рахунок – з I до IV класу, 2-5 год. на тиждень;
4. Каліграфія – з I до IV класу, 3-5 год. на тиждень;
5. Польська мова – з II до IV класу, 5-12 год. на тиждень;
6. Німецька мова – з III до IV класу, 7-10 год. на тиждень;
7. Малюнок – у IV класі, 2 год. на тиждень;
8. Спів – у IV класі, 2 год. на тиждень.

Однак не всім вдавалося освоїти шкільну програму за чотири роки. Звернімося до свідчень очевидця: До школи в селі ходив я повних п'ять літ, хоч організація школи була така, що потребувала шість літ, а саме: перший рік навчання – так званий перший відділ I класу (або штаба), що вимагала цілого року, аби її закінчити. Обов'язковими предметами там були: табличка з рисіком (псицем чи рильцем), штабацька книжка, як її називали, або «Буквар», та рахунки в обсягу чотирьох ділень від 1 до 10. Відтак – другий відділ I класу, що тривав так само один повиний рік. Це вже був вищий ступінь навчання, бо, крім польського «Elementarza» та писання в зошитах олівцем або пером, були там рахунки в обсягу чотирьох ділень від 1 до 100. Обидва ці відділи навчалися разом пополудні. Вранці – II і III класи, обидва – по два роки. Разом, отже, наука тривала 6 літ, не враховуючи ще т. зв. додаткової науки, що тривала впродовж трьох років один раз на тиждень переважно в суботу. Мені пощастило вже по п'ятьох роках шкільного навчання дістати абсолюторію (документ, що свідчив про проходження курсу навчання і успішну здачу іспитів; *прим. авт.*), тож я міг вільно розправити крила для дальшого лету – до школи якогось вищого ступеня, про що я завжди міряв... Був це насправду гарний безжурний час. Діточі забави й ігри на пасовиську належать до найкращих і найщасливіших хвилин мого хлоп'ячого віку... Свобода й забави, що виповняли нам, хлопцям, наше цілоденне заняття [4, с. 53]. Очевидно, що саме так, за заняттями у школі та дитячими забавами, а ще домашніми клопотами пробігало і дитинство малого Степана.

Серед особливостей навчання саме українських дітей у школах того часу, слід передусім згадати те, що школи були знаряддям їхньої асиміляції, оскільки життя корінного населення відбувалося в умовах економічного і духовного гноблення. Це мало вираження, зокрема, у тому, що: «Хоча початкова школа мала бути двомовною, вчителі-поляки викладали виключно польською, незважаючи на те, що поляків у селі не було». Як це виглядало на практиці, звернемося до свідчень очевидця: «Сам поляк за походженням, хотів прищепити дитворі якнайбільше польськості. І це частково йому вдавалося. Родичі, зайняті хатніми справами та роботою в полі, школою не цікавилися. Вони навіть охоче забірали дітей зі школи для допомоги їм у роботі тощо. Мрувчинський міг робити в школі що хотів» [4, с. 51]. Ймовірно, частково такого впливу зазнав у шкільні роки і Степан, хоча у початковій школі с. Товстого українську мову викладав його батько Володимир.

Інша особливість полягала в тому, що важливу роль відводили вивченню релігії. «Програмою навчання передбачалося, що, крім вчителя, у початковій школі мав бути ще й викладач релігії – особа відповідного духовного звання, однак, за свідченнями очевидця, ця вимога, особливо у сільських школах, часто ігнорувалася: Водночас він почав у нашій школі викладати релігію, якої я за 5 років навчання тут ніколи не бачив. Була це школа без релігії, та й ніхто про це не дбав, взявся за це о. Котович. Двічі на тиждень приходив він пішки до нашої школи з міста, віддаленого на 7-8 км, і самовіддано вчив дитвору релігії [4, с. 49]. Саме викладач релігії, яку, для дітей греко-католицького віросповідання, викладав українець, переважно дбав також про національне виховання учнів, і намагався протистояти їхньому ополяченню.

«Прийшовши до школи, він залишався тут цілий день, щоб провести заняття для учнів ранкової та пополуденної зміни. Діти були з того дуже вдоволені, бо не потребували слухати теревень Мрувчинського... На годинах релігії ми вчилися катехизму, Біблії, Старого та Нового Завіту, співали різних нових побожних пісень – і час минав дуже приємно. Велику увагу звертав о. Котович на знання катехизму і Біблії. Перепитував докладно дітей і ганив тих, що не виявили успіхів. Особливо суворий був супроти тих, що не вміли молитви, яким присвячував теж багато часу. Кожна дитина мусила знати всі щоденні молитви, всі заповіді Божі й церковні, гріхи головні, чесноти християнські тощо. Хто не встигав з молитвами, того могли покарати навіть побоями» [4, с. 49]. Наразі нам не відоме ставлення С. Балея до релігії у зрілому віці, проте, можна припустити, що в час навчання у школі він старанно виконував всі ці вимоги.

У результаті такого навчання більшість дітей опановували тільки найнеобхідніші в подальшому житті вміння: читати, писати і рахувати, а також основи релігії. І лише невелика частина випускників початкових шкіл того часу, передусім з числа тих, хто мав намір продовжити навчання, опановував всю програму, що давало змогу продовжити навчання, переважно в гімназіях.

5. *Сформовані особистісні (власна активність)*. І в даному випадку можливо зробити лише певні вірогідні припущення, оскільки необхідні відомості відсутні. Однак відомо, що в подальшому – як у підлітковому, так і юнацькому віці – Степан навчався лише на відмінно, а згодом не тільки здобув вищу освіту та фах, але й став педагогом і науковцем. Які саме якості особистості повинні бути наявними, щоб отримати такий результат, відомо, як і те, яким чином вони можуть бути сформованими. Тобто, з високою вірогідністю можна стверджувати, що С. Балея у період навчання в школі не лише був старанним і сумлінним учнем, але й працьовитим, цілеспрямованим і наполегливим; саме ці якості обумовлювали його активність у процесі розвитку не тільки у дитинстві, але й у майбутньому.

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні **висновки**.

1. Проведений пошук наукових публікацій за темою дослідження дозволив констатувати, що в доступних джерелах наявно обмаль інформації, необхідної для її висвітлення; а це змусило певним чином побудувати концепцію її викладу.

2. Виявлені дані дозволили з'ясувати чинники, а також супутні умови, що детермінували проживання і навчання С. Балея в дитинстві; їхній аналіз дозволив з певною вірогідністю встановити їх можливий вплив на процес формування його особистості.

3. Незважаючи на брак прямих даних, відомих фактів з життя С. Балея у дитинстві, процес формування його особистості в цей період можна частково відновити за відомими непрямими даними, до

яких належать, передусім: національні, регіональні, родинні та сімейні чинники, навчання в школі, а також особистісні; за умови співставлення їх з відомими фактами вони можуть допомогти скласти уявлення про предмет розгляду, а також сприяти висвітленню подій з життя вченого.

У майбутньому передбачено провести дослідження умов і чинників формування особистості С. Балея в період його навчання у Львівському університеті.

Список літератури:

1. Верников М. М. Життя і наукова діяльність академіка Степана Балея / М. М. Верников // Академік Степан Балея. Зібрання праць у п'яти томах / За ред. акад. М. М. Вернікова. – Т. 1. – Львів-Одеса: ІФЛФС ЛФС «Cogito», 2002. – С. 19-79.
2. Вінтюк Ю. В. Пошук матеріалів про життя і діяльність Степана Балея: знахідки і наступні завдання / Ю. В. Вінтюк. – Львів: Камула, 2015. – 24 с.
3. Вінтюк Ю. В. Умови і чинники формування особистості С. Балея в період навчання в гімназії / Ю. В. Вінтюк // Herald Pedagogiki. Nauka i praktyka. – 2016. – № 7. – С. 46-51.
4. Гайда П. Пройдений шлях: Спогади 1892-1952 / П. Гайда; передм. Я. Грицака. – К.: Смолоскип, 2014. – 600 с.
5. Гончаренко О. А. Філософсько-педагогічна концепція С. Балея у сучасному освітньому дискурсі: дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.10 «Філософія освіти» / О. А. Гончаренко. – Київ, 2011. – 178 с.
6. Редько Ю. Учора... і сьогодні. Так було за днів мого дитинства / Ю. Редько // Крук-Мазепинець Ю. Р. Дурні діти (хроніка нищих днів). – Львів: Вид-во «Дркуарські куншти», 2012. – С. 205-221.
7. Подоляк М. П. Феномен дитинства у педагогічній концепції Степана Балея: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / М. П. Подоляк. – Дрогобич, 2017. – 206 с.
8. Родина педагогіка: навчально-метод. посібник / А. А. Марушкевич, В. Г. Постовий, Т. Ф. Алексеєнко та ін. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2002. – 216 с.
9. Фаненштель Н. В. Науково-педагогічна та громадсько-просвітницька діяльність Степана Балея (1885-1952 рр.): дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н. В. Фаненштель. – Хмельницький, 2016. – 273 с.
10. Шах С. Львів – місто моєї молодості. Спомин присвячений Тіням забутих Львов'ян. Частина I і II / С. Шах. – Львів: Друкарські куншти, 2006. – 207 с.

Винтюк Ю.В.

Национальный университет «Львовская политехника»

УСЛОВИЯ И ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ С. БАЛЕЯ В ДЕТСТВЕ

Аннотация

В статье предпринята попытка реализации подхода, который предусматривает исследование влияния условий и факторов, при которых происходило формирование личности С. Балея в детстве, для выяснения их возможного влияния на его развитие в этот период. Осуществлен обзор научных публикаций по теме исследования; для поиска информации, необходимой для её освещения. Выявлены факторы, обусловившие процесс формирования личности С. Балея в детстве. Приведена характеристика выявленных условий, сопровождавших проживание С. Балея в детстве и выяснено их возможное влияние на формирование его личности. Сделаны выводы из проведенной работы и намечены перспективы дальнейших исследований в данном направлении.

Ключевые слова: условия и факторы формирования, процесс становления личности, начальная школа в Галиции XIX в., особенности обучения.

Vintyuk Yu.V.

National University «L'viv Polytechnic»

TERMS AND FUNDS FORMING PERSONALITY OF S. BALEY IN CHILDHOOD

Summary

The article attempts to implement an approach that involves the study of the influence of conditions and factors that underwent the formation of S. Baley's personality in childhood in order to determine their possible influence on its development during this period. An overview of scientific publications on the topic of research; Found information necessary for its coverage. The factors that determined the process of forming the personality of S. Baley in the childhood were determined. A description of the revealed conditions accompanying the residence of S. Baley in the childhood and their possible influence on the formation of his personality is explained. The conclusions from the work performed and the prospects for further research in this direction are drawn.

Keywords: conditions and factors of formation, process of formation of the person, primary school in Galicia of the nineteenth century, peculiarities of studying.